

Rečňovanka

pre

Slovenské školy.

Usporiadaná

od

A. H. Skultétyho.

Sväzok II.

V B. Bystrici,
tlačom Filipa Macholda 1855.

REVIZIA
1976

REVIZIA

1976

Comuna ...

Sláva Tvorcova.

Ty si, Bože, večná láska, —
Ty si prameň krásnych svetov!
Tvoju slávu den noc hlási,
Velebí ju množstvo kvetov. —

Kde len vidím Tvoje svety,
Z nich rúk Tvojich veľkosť svieti.

Keď slunko tam z poza hory
Vo velebe slávnej vstáva;
Keď sa všetko zo sna budí
A nový život dostáva:

Vtedy volám tu v nízkosti:
Sláva Ti buď na výsosti!

Keď noc čierne kriedla vystre,
A všetko je ticho - tmavé;
Keď bez počtu lampov jasných
Vynde svetlo ligotavé:

Vtedy Ti na slávu spievam,
Vtedy v duchu sa korievam.

Keď čerstvá jar milo dýcha,
 A leto zas teplom hreje;
 Keď ovocia jaseň nesie,
 A v zime zas chladno veje:
 Vtedy a vždy volám: Sláva,
 Nech je Bohu Tvorci sláva!

N e b o j s a !

Boh je tam, kde slunko svieti,
 Aj kde krásne rastú kvety,
 Kde si ptáčik milo spieva,
 I kde vetriček povieva; —
 Keď nemáš žiadneho priateľa pri sebe, —
 Neboj sa! pán Boh je naveky pri tebe.

Panna ku laliji.

V zahradôčke pod okienkom mojím
 Stojí v kvete krásna lalija;
 A vedľa nej mladšia sa zas slávne
 Ku poteche mojej rozvíja.

„Kdo ťa tak pekne, ty moja lubá,
 Do čistého rúcha pristrojil?
 Kdo ťa zlatým prachom, driečným zrastom
 Ako hodnú pannu obdaril?

Na či ťa rozkaz zmýva rosička?
 A vetrík rosičku sušieva?
 Kdo ťa pripravil, ako vo sviatok,
 A tvoje ti rúcho bieleva?“ —

„Boh ma pristrojil do tejto ozdoby,
 Aby si sa mi ty rovnala!
 Aby si aj ty v kráse, nevinnosti,
 Ku chvále božej prekvitala!“

Detinský sen.

Snívalo sa mi,
 Že v posred' zahrady,
 Stál pri potôčku
 Jeden stromček mladý.

Zrost jeho švihlý
 Do výšky sa ťahal,
 A v šírky čerstvé
 Konáre rozkladal.

Na konárikach
 Púčky sa rozvilí,
 A celý stromček
 Kvetom ovenčili. —

Bola to krása,
 Oj, bola to radosť!
 Nevedel som sa
 Naprizerať na dosť.

Tu som ku srdcu
 Tisnul drieček malý, —
 A vzdychy moje
 K nebu zalietali:

„Bože! pred mrazom,
 Pred búrkou, vichricou,
 Ten pekný stromček
 Mocnou chráň pravickou.

Daj, žeby hodne
 Jablčka visely,
 A na slniečku
 Čím skorej dozrely.

Aby sme mohli
 Mať milú hostinu,
 Keď sberať budem
 Peknú ovocinu!” —

Láska k rodičom.

O! jak sa radujem
A Bohu ďakujem,
Že dobrí rodičia
Od mladi ma cvičia,
Vedú ku mravnosti
A božskej známosti! —
Pri tom čo mi treba,
Mám šatky, mám chleba;
Mám klobúk, čižmičky,
Do školy knižtičky. —
Ó rodičia moji,
Pri vás si v pokoji
Žijem bez starosti
Dni mojej mladosti! —
Budem vás poslúchať,
Chcem vám byť po vôli,
Chcem, žeby ste so mnou
Vždy spokojní boli!

P t á ě o k.

Keby ptáčkom bola,
 Ako pták by žila, —
 Úprimnej Slovenke
 Do izby sa skryla.

Na oblok by slietla,
 Pekne zaspievala,
 A do jej srdiečka
 Radosť nadýchala, —

Niesom malý ptáčok,
 Len malé dievčatko;
 Mamku rada vidím
 Ako holubiatko.

Malému ptáčkovi
 Povetria vlasť jeho, —
 Šumný háj s vetríkom
 Ukolimbajú ho.

Sloboda, modlitba
 A spev mu je radosť,
 Na každom stromčoku
 Postielky má na dosť.

Potočná vodička
 Zrkadielcom mu je,

Z nej sa, keď je smädný,
I chutne napije.

I ja som slobodná,
Ako ptáčok milý,
Bo ma dobrou cestou
Chodiť naučili.

I ja si zaspievam
Milé mne piesničky,
Lebo jich poslúcha
Srdiečko mamičky.

Náručia matkyno
Môj dom a vlasť mi je, —
V jej drahom objatí
Sladko sa mi snije. —

Jej oko zrkadlo,
A srdce žriedlo je, —
Z ktorých svieti, tečie
Potešenia moje.

Dobre ti je, dobre,
Ty ptáčok maličký;
Ale je mne lepšie
U mojej mamičky.

M i l k a.

Prečo je to, že sa Milka
 Všetkým ľuďom páči?
 A prečo sa najme mamka
 S ňou tak pekne ráči?

Hádam preto, že musí byť
 Najinakšej krásy,
 A zná si najcifrovanšie
 Zapletávať vlasy?

Čiže preto, — že je hádam
 Panička bohatá?
 Že má perly, že má blisky
 Zo striebra a zlata?

Ani jedno, ani druhé,
 Čím sa milou stáva;
 Ale rád ju vidí každý,
 Že sa pekne správa.

Mamku svoju za celý svet
 Nenahnevá ona,
 A čo jej na očiach zbadá,
 Všetko rada koná.

Švárna v reči, driebna v chôdzi
 Čistotná v obleku,

Zná každého pekne uctiť,
Najme v staršom veku.

Pritom že je krotká, tichá
A milo veselá, —
Zato ju tak radi majú
Ako len anjela! —

Chlapci a starček.

V zimnom čase na rybníku
Chlapci sa klzali,
A na starčoka biedneho
Posmešne volali.

„Chlapci, chlapci, — povie starček, —
Vy zle obstožite,
Keď sa z ľudí posmech strojiť
Boha nebojíte!“ —

Ale samopašní chlapci
Nič na to nedbali, —
A behajúc hore dolu,
Tým väčšími sa smiali.

V tom sprašťalo! — nehrubý ľad
Prelomil sa zrazu,

Deti huply do rybníka,
A tam vzaly zkažu.

Milosrdná Katrenka.

Čo zarána Katrenka dostala,
S kúskom chleba predo dvermi stála —
A začne si chutne ujeďať;
Ešte mala polovičku z neho,
Keď tu zbadá žobráčka biedneho
Bez nohy sa k dverom sblížovať.

Mráz ju prejšol, keď ho tak zazrela,
Lebo dosiaľ nebola myslela:
Čo sa môže človekovi stať. —
To jej srdce hlboko prejalo,
A čo samej dobre chutiť malo,
Nemeškala žobráčkovi dať.

Holúbky.

Dva holúbky chocholaté

Nad dášikom sedávali, —
A pekne si hrkútajúc
Vedno sa vždy zabávali.

Tu raz Ďurko a Mariška,
Keď si odbavili školu,
Vyšli na dvor, — že sa budú
Do obedu hrať spolu.

Ale Ďurko sebevolný,
Čosi kamsi sa zoškriepil, —
Dal sa do vlasov Mariške,
A zaucho jej vylepil.

„Fuj chlapčisko, hanba, posmech!“ —
Zahrkútali holubi, —
„Či sa to na brata svedčí,
Či sa to tak sestra lúbi?“

Vidz len, ako si mi pekne
Medzi sebou tu žijeme, —
A my sme holúbky sprosté, —
My o škole nič nevieme!“ —

Zahanbil sa Ďurko veľmi:

„Odpusť mi — vraj — moja zlatá!“
Objal sestričku, — a zatým
Mala najlepšieho brata.

Malý Kristus.

Velikánoc sa skončila

V svatom Jeruzaleme,

Ludstva sa rozchádza sila

Do svojej svatej zeme;

Len vo veľikom kostole,

Pri svatom obetnom stole

Biskupou stoja rady,

Pred nimi Kristus mladý.

Nebové šaty zastrely

Mladunké údy jeho,

A na väzi mu zleteli

Vlasy blesku zlatého;

Nevinnost svieti mu z čela,

Hlas milý ako anjela, —

A z múdrych rečí jeho

Vidieť Syna Božieho.

Teraz má len dvanásť rokov,
 A už divy vyvodí,
 Tak že židovských prorokou
 Zázračný mráz prechodí: —

Tento si v hneve plášť mrví,
 Ten zase mraští obrvy,
 Ten v ňom diabelstvo hľadá,
 Preto zkaziť ho žiada.

Tu vkročí slávna Mať jeho,
 A dieťa k sebe vinie,
 Následkom laku hrozného,
 Hlas jej na ústach hynie; —
 Než matku teší syn malý:
 „Čo ste ma inde hľadali?
 Znáte že musí byť syn,
 Kde je otec Hospodin!“

Dieťa bol on náš vrstovník,
 Rastúci duchom, vekom;
 On ľudstva svatý milovník
 Smieril Boha s človekom:
 Podvrátil bludy, neveru,
 Rozšíril pravdu a vieru! —
 Oj, často svet netuší,
 Čo z mladých svitne duší! —

A n j e l.

Kebych anjelom bol,
 Letelby do neba,
 A tamby vyprosil
 Čo Slovákom treba. —

Niesom já anjelom,
 Ale chcem dobrý byť,
 Aby som i já raz
 S anjelmi mohol žiť.

Anjeli sú neba
 Krásne, živé kvety,
 A na zemi strážci
 Všetkých dobrých detí.

Vedia čo robíme
 My ludkovia máli,
 Bo nám v knihu božiu
 Mená zapísali. —

Mal som já bračoka,
 Ale je už v nebi, —
 Tam s anjelmi Boha
 Chváli a velebí.

Keď sa dobre správam,
 O ňom sa mi sníva,

A rád som že aspoň
Vo sne so mnou býva.

Rád som, ale radšej
Tisícrazi budem,
Keď bračoka svojho
V nebi zas obejmem! —

Slovák.

Já som Slovák od rodu
Slovenského pôvodu!
Vlast' moja je kraj Tatranský,
Kde býva rod môj Slovanský;
Tu je moja otčina,
Kde slovenská rodina; —
Za kraj ten sa nestydím,
Já svoju vlast' rád vidím!

Já som Slovák od rodu
Slovenského pôvodu!
Moja reč je reč slovenská,
Lubozvučná, roztomilá,
V nej sa mi radosť nebeská
Po prvýraz zjavila,

Keď som začal rozprávať:
 „Otec môj a moja mať.“
 Za tú reč sa nestydím,
 Já svoju reč rád vidím,
 Já som Slovák od rodu
 Slovenského pôvodu!
 Slováci sú národ milý,
 Bystrý, verný, umelý,
 Vo vojne silný, zmužilý,
 Aj pri práci veselý:
 Dobrý národ rád si spieva,
 Nadutý sa zavše hnevá:
 Sláva je Slovanom byť,
 Slovák som aj vždy chcem byť!

Materinská reč.

Milé, sladké, materinské zvuky, —
 Milšie ste nad pyšné sveta hluky!
 Milý, prujší z úst mi vyšlý zvuk
 Večne svatým budeš duši mojej!
 Dokým žijem, chcem k oslave tvojej
 Pridať chtive večne verných rúk,
 Bez teba žiť nechcem, nie, reč moja,
 Reč plná slávy, plná pokoja;

Reč plná svatej nábožnosti!
 V bohatokrásnych ohlasoch tvojich
 Skrytý je poklad od dedov mojich,
 Poklad tisícvekej múdrosti.

Ctím já cudziu reč, zvyk a obyčaj,
 Ale milujem nad všetko môj kraj, —
 Milujem si materinčinu!

V nej sa modliť, spievať, mysliet budem,
 V nej si zbehlosť, plynnosť vydobudem,
 V nej objímem láskou otčinu!

Hra a škola.

„Hej, čakajte, — kričal Lacko,
 Idem s vami aj já“!
 Keď videl, že chlapani bežia
 Ihrať sa do hája,

Ale ráno, keď volali:

„Pod Lacík do školy!“
 „Len — vraj — choďte, ja nemôžem,
 Ach, mňa hlava bolí!“

Skúpa pani.

Jedna pani holbou dukáty merala,
 A predca z nich stroviť len babky sa bála.
 Neborká! na jar si sbierala šťavičku,
 A radšej predala domášnu strovičku.
 V lete tiež trávila len biedu a psotu,
 A vždy lačná bola pre veľkú drahotu; —
 Ale jaseň viac jej robila starosti,
 Bo nemala dreva a žiadnej živnosti, —
 Oj! a dukáty by za svet von nedala,
 Této do železnej trubly popratala; —
 A teraz pred ľuďmi skuhre a bedáka,
 A vraví že nemá ani len turáka.
 Ale ľudia páňu dávno dobre znajú,
 Preto jej nič darmo nikdy nedávajú. —
 Príjde zima — pani izbu nekúrila,
 Len sa ako slimák do kúta skrčila, —
 A trasie sa celá, chodí, lamentuje,
 A predca jej nikdo dreva nedaruje.
 Potom prejde Pavla, nastanú Hromnice,
 Tu pozatvárala už aj obločnice;
 Lež jednu noc zima dnuká sa jej vklzla,
 A skúpa v treskúcom mraze tam zamrzla. —

Aká pani, také krámy.

Zнала som raz jednu céru, —
 Ej pekný to kvietok veru!
 Tá vždy strapatá chodila,
 Málokedy sa umyla.
 Rodičia ju aj kárali,
 Aj pekne ju odievali,
 Ale ona, čo dostala,
 To ztrhala, zababrala, —
 Na nej nič dobre nestálo,
 Nič jej dlho netrvalo:
 Knižky, šatky podriapané,
 Sukne mala ucundrané —
 A tak sa vždy spravovala,
 Až aj panenkou zostala,
 A teraz rodičia chceli,
 Aby riadila dom celý.
 Čo sa stalo? Raz v nedeľu,
 K nim sa mládenci primelú;
 Tu jeden z nich ju prezerá,
 Od päty do hlavy merá,
 Hladí on a hladia všetci,
 Že ako si riadi veci;
 Lež kdekolvek pozerali,
 Temer ťažobu dostali.

Ona bola ubabrená,
 A chyža nezametená,
 Stôl, lavice zašpinené,
 A periny zaprášené,
 Pavučiny hor na hrade,
 Slovom: neporiadok všade. —
 Potom tento človek mladý,
 Čo bol prišiel na vohľady —
 Takto zvolá: „aká pani,
 Také krámy,
 Nechcem tovar upískať!“ —

Dobraňka.

Dobraňka si kvietočky sbierala,
 A najkrajšie do venca svíjala —
 Keď ju zrázu čela poštípe;
 Vyskočí hneď a zľakaná letí,
 Behá, jajká — a mezitým kvety
 Zo zásterky svojej vysype.

Potom riekne, keď lapila včelku:
 „Prečo si mi poštípala ruku?

 Povedz! teraz si už chytená!
 Myslíš asnaď že ťa zamordujem?
 Ach nie! radšej ti život darujem!
 Krajšie je to, kto odpustiť zná!“ —

Sprostý Kubo.

Kubo viacraz tak robieval,
 Že poza školu chodieval
 Na túlavú prechádzku.
 Rodičovia ho trestali,
 A neraz ho zaviesť dali
 Do školy na povrázku.

Ale čo aj v škole sedel,
 Nikdy o tom nič nevedel,
 Čo sa druhí učili;
 Špatne písal, zle počtoval,
 Len o tom rád vypravoval,
 Čo na obed varili.

Hore dolu po ulici
 Tárať sa po daromnici,
 Toby nedal za vela!
 Tu s hlúpyma okálami,
 S otvorenýma ústami
 Díval sa ako tela.

Ako sa jar priblížila,
 A skúška sa dokončila, —
 Vystal Kubo zo školy;
 Že sa neznal k žiadnej veci,
 Len vždy okúňať pri peci —
 Dal mu otec pást voly.

Ale i to ho mrzelo,
 Statok šiel kde sa mu chcelo, —
 On si drichnal do mraku. —
 Čože už mal otec spraviť?
 Musel sprostáka postaviť
 Za strašidlo do maku! —

Domáci doktor.

Ludia, ludia, pomyslíte,
 Kolko do roka ztrovíte
 Na doktorou a lieky!
 Hnedby ste sa lepšie mali,
 Keby ste nič nedávali
 Do žiadnej apatieky.

Oj tá doktorská poliouka
 To je chudobnému horká
 Proti každej nemoci:
 Preto ak ma počúvnete,
 Vždycky zdraví zostanete
 Aj bez takej pomoci. —

Aj já som predtým stenával,
 A doktorou volať dával,

Nech som len mal kašľania :
 Tu ma hneď hlava bolela,
 Hneď mi noha zmeravela,
 Hneď som dostal lámania.

Ale teraz moje telo
 Ako ryba očerstvelo,
 A zdravý som ako buk; —
 Teraz doma mám lekára,
 A záto ani krajciara
 Nemusím dať z mojich rúk, —

Tento len podľa ľubosti
 Vtedy, keď dostanem hostí,
 Pri stole tiež sedáva;
 Lež kto sa s ním zaoberá,
 Tým viac do misy pozerá,
 Aj dobrú chuť dostáva.

Pravda že to chlap studený,
 A pritom trochu nucený,
 Keď ho k sebe žiadame; —
 Ale či to dačo škodí,
 Keď aj sám hore nechodí —
 Keď ho doniesť dávame?

Já sa ho rád pridržujem,
 Rád aj radu nasledujem
 Od takého priateľa;

V lete bývame v zahrade,
Potom odchádzame ztade
Často i do kúpela.

Čo sa predtým premarhalo,
A za pijatiku dalo,
To som všetko sgazdoval; —
On poriadok udržuje,
On choroby odstraňuje, —
On mi zdravia dochoval.

On zohrieva, ochladzuje,
On každého občerstvuje
Bez všetkej apatieky.
Sem sa! kde je skienička?
Živ buď doktor vodička,
Živ buď, živ buď na veky!

Prázdniny a škola.

Dobre mi je dobre
Pri sladkej materi,
Pri našej zahrade,
Pri našej večeri:
Ale vy druhovia,
Súdruhovia moji,
Kdo vie kde mi teraz
Daktorý z vás stojí! —

Veselo mi bolo
Trocha si vydýchnuť,
Rád som bol keď mala
Škola už utíchnuť:

Ach ale dlhý čas,
Dlhočizná chvíľa,
Kedy sa započneš
Znovu školo milá?

Hry moje veselé,
Všeliake zábavy:
Lobdy, kone, šarkan,
Bubne a zástavy —

Oj vy veľmi krátku
Radosť podávate,
A mladuškú myseľ
Pustú zanecháte!

Preto otče poďme,
Rozkážte zapriať, —
Do školy, do školy —
Len ta čím skôr ťahať!
Tam na mňa trváce
Radosti čakajú,
A té duchu môjmu,
Občerstvenia dajú.

Terka dobré dievča.

Sabínka na svoju kamarátku

Terku sa raz veľmi hnevala, —
 Len pre pletku, že jej z rozmarínu
 Najkrajší býľ zlomiť nedala.

Od tej doby ani pekným okom
 Na Terku viac hľadieť nechcela,
 A vo škole za celé dva týdne
 Ako nemá pri nej sedela.

Čo sa stalo? hnevľivá Sabínka,
 Že jej dobrá družka chybela,
 V ničom už tak neznala sa tešiť,
 Až napokon aj ochorela.

Sotva dobrá to počuje Terka,
 Očko sa jej slzou zarosí,
 A že beží Sabínku navštíviť,
 Mamku svoju pekne poprosí.

Bože! aká radosť, — keď tú zrazu
 Pri posteli chorej zastála:
 „Odpusť, odpusť, Terka moja ľubá,
 Že som sa na teba hnevala!“ —

Tak dobrota odstránila hnevy,
 Že sa chorá lepšie cítila, —
 A keď vstala, nad ostatnie družky
 Najviac svoju Terku lúbila. —

Kvetiny a motýl.

Švárny motýl v ľahkom lietku
 S kvietkami sa pekne vítal,
 A hneď ruži, hneď laliji,
 Hneď sa tulipána chytať.

Tu, že dostaly priateľa,
 Radovaly sa kvetinky,
 Lebo motýl znať kolo nich
 Veselé robiť šibrinky.

Tak cez celé božie leto
 Po vòli sa zabavoval, —
 A pri sladkej šťave kvetov
 Velmi dobre si hodoval.

Prešlo leto, — a tu z kvietkov
 Smutno stoja suché býle!
 Kde ích priateľ? — ani chýru
 Ani slýchu o motýle.

Tak je to aj medzi ludmi:
 Šťastný dosť priateľov máva, —
 Ale keď sa mu zle zvedie,
 Neraz samotný ostáva.

Chlapci a ptáčky.

„Poďte chlapci, — zvolal Miško
 Nehajte té hračky;
 Ukážem vam jedno hniezdo, —
 Vyberieme ptáčky.“

Dopočul to starý ptáčok,
 A bol veľmi smutný:
 „Nehajte mi moje mladé,
 Nebuďte ukrutní!“

Ale samopašní chlapci
 Nič na to nedbali,
 Len hore vysokým stromom
 K hniezdu sa driapali.

V tom, keď už pri ptáčkoch bol
 Konár sa odlomil, —
 A ten, ktorý druhých zvábil, —
 Tresk! — nohu si zlomil.

Obri a zakrpeneci.

Obrovia na vysokých vrchoch bydlu mali,
 Kde jich dvory a zámky vystavené stáli.
 Tu raz céra obrova s vrchou dolu zišla,
 A medzi zakrpencom do doliny prišla; —
 Zábavku si hladala, — vidí pluh a voľy,
 Té voľi zdali sa jej čo mušky na poli.
 Vzala jich i s roľníkom do svojej zástery,
 A na hrad niesla hore obrovskej materi.
 Mať jej povie: „čo to máš moja córko milá?“
 Á céra: tyto hračky som si uchytla; —
 A otec obor riekne: „zanes to pospoľu
 Všetko čo si pobrala v zástere tadolu;
 Lebo ak zakrpeneci nepoorú zeme,
 Tak my obri tu hore od hladu zkapeme.“

Krokodyl a člověk.

Rákosnými barinami

Krokodyl sa sem i tam otáčal,

Keď povesť tými krajinami

Zblúďac, s cesty kráčal.

Obluda tá bližšie sa pobrala,

A podivno kvičať započala;

Časom vyla, ako poranené zviera,
 Keď sa k smrti už priberá;
 Ba zas, by ho bližšie privábila,
 Ako dieťa plač robiša.
 To keď človek ten počuje,
 Za hlasom sa hnedky ta sblízuje,
 Lebo myslí, že sa sluší
 Pomôcť každej ľudskej duši.
 Ale — beda! zazrie krokodyla,
 „Bože!“ — zvolal — a už sa mu krv
 cedila. —
 Dobre robí ten, kto slová rozvažuje;
 Lepšie, kto premýšľa prv než dúveruje.
 Skusuj, dočkaj, jak hus klasu,
 Never hlasu!
 Bo i v priateľskom hovore
 Videl som už nejednu potvoru. —

Kukanička.

Kukanička von oblôčkom
 Den po dni všetečným očkom
 Veľmi často kukala;
 Či to vozy zhrkotali,
 Či to ľudia rozprávali,
 Hned sa dívať bežala. —

Jedno ráno táto panna,
 Keď už bola učesaná,
 Vzala frištik k obloku;
 To i mačka zavoňala,
 A že tiež dobrú chuť mala,
 Skočila jej ku boku.

V tom zagagotaly husy, —
 Kukanka jich vidieť musí, —
 A hneď frištik nehá tak. —
 Dívaj sa len, dívaj, dívaj,
 Ale o mlieku nesnívaj,
 Z toho nemáš ani mak.

Mačička všetko spapala, —
 A keď sa tamtá zbadala:
 Tu ti prázdna misočka!
 Mrzela sa aj hanbila, —
 A od tých čias sa chránila
 Vyukukávať z oblôčka.

Aká práca taká pláca.

Keď každého matka zrána
 Do práci poslala,
 I Petrovi do poludnia
 Peria párať dala.

Ale Petřík, dokial druhí
 Pilne pracovali, —
 Šmik von dvermi medzi chlapeov,
 Čo sa sánkovali.

V takej práci nepremýšlal
 On o dlhej chvíli,
 Ani nevie len keď z väže
 Dvanásť zazvonili.

No a obedby premeškať
 Škoda bolo komu; —
 Preto sa i Petřík čerstvo
 Obráti do domu.

Prišiel domov; ale matka
 Otvorila dvere,
 A lačného s tyma slovmi
 Von z izby vypere:

„Ty si tvoju prácu konal
 Po sňahu a lade,
 Preto bude dobrým právom
 Tvoj obed o hlade.“

Kdo čím hreší, tým trestaný býva.

Ide žobrák s krivou nohou

O palici pítajúc,

A chlapec sa mu ponáša,

Za ním sa tiež krívajúc.

Žobrák biedny nemá času

Na zlobivca pozor dať,

A kráča len cestou ďalej,

By dač mohol vyžobrať.

Práve v ten čas ztade ľudia

Na vozíkoch bežali,

Ktorí z ľutosti almužnú

Žobrákovi dávali.

Ale chlapec len vždy väčší

Na žobráka dotiera,

A zlobive sa do očí

Mu ponáša, vyškiera.

Tu sa žobrák naň zaženie,

Lebo prišiel do ohňa, —

Chlapec chytrý, skočí, ale

Zrázu vbehne pod koňa.

Kone tuho utekali,
 Zastáť sa jim nedalo,
 A ten prišiel pod voz, kde mu
 Pravú nohu zlámalo. —

Posmieval sa žobrákovi,
 Teraz je už sám krivý,
 Tak posmešnosť zvykol trestať
 Hospodin spravедlivý. —

Bez ochoty zlé roboty.

Matka svoju cérušku do kuchyni poslala,
 Aby, keď bude treba, na oheň prikladala;
 Ale córke vidno z tvári,
 Že to len z nechuti koná;
 Slabo sa tam stará ona,
 Ako sa jej v hrncach varí.
 A aby si prácu usporila —
 Naraz hrúzu dreva navalila; —
 V tom mik! z kuchyni sa vyšuchne. —
 Drevo praští, vatra trieska,
 Plameň vždy viac hore plieska,
 Až na strechu vybuchne, —

A za desať okamžení
 Už celý dom stál v plameni. —
 Tak to býva, kde nieto ochoty,
 Tam zvykly byť nedobré roboty.

Kdo nechce robiť, nemá jesť.

Otec svojho syna

Pekne napomína:

Rezko sa do práce maj,

Keď má byť z teba šuhaj!

„Ach — povie syn — mne je robiť milo,
 Keby sa len čelo pri tom nepotilo.“ —

„Či je len tá chyba — otec sa usmeje,
 Ze sa ti pot z čela leje?

Tomu mi pomoc najdeme,

Tvoj pot lahko odženieme!“ —

Na druhý den pekne spolu,

Matka otec sadnú k stolu,

A sami si

Ujedajú z misy.

Syn len čaká, čaká, hladí divo,

Bo mu je v žalúdku clivo:

„Či — vraj — já dnes nemám jesť?“

Otec sa usmeje: „„Ach syn môj, —
 Či nebadáš, aký sa nám, čo tu jeme
 Valí z čela znoj?
 Vidiš, len pred potom ochrániť ťa chceme!“““

Zlé svedomia.

Jeden chasník, ktorý všetko mal čo treba,
 Tak že sa mu nikdy nežiadalo chleba;
 Predca čo mu dali, na tom nemával dosť,
 Nikdy nebol sýty pre jeho pachtivosť.
 Tak raz v lete pozde, — tento Pachtoš malý,
 Keď mesiačik svietil, a už všetci spali —
 Potichu hor stane, a hľadá okolo,
 Čiby v izbe dačo pod zuby nebolo.
 Ale tu nič nieto. Rozmyslí si teda,
 Že navštívi teraz blízkeho suseda;
 Bo tohto zahrada ovocia dosť mala,
 Ani pri nej varta žiadna nebývala.
 Preto vynde vonká, popozereá všade,
 A šuch cez plot — naraz zastal na zahrade.
 Tam bolo ovocia! mal že nač pozerať!
 A hned začne z jednej jablони oberať. —
 V tom vetor zaveje — konáre zprašťali,
 A jemu od laku dubkom vlasi stáli;

Pozrie na bok, beda! tam strašidlo stálo!
 Ktoré ako obor veľké vyzeralo.
 Srdce sa mu trasie, tvár mu celá blädne,
 Div že sa od hrúzy už ta neprepadne!
 V tom sa hor vychytí jak jeleň divoký,
 A letí, uteká zázračnými skoky. —
 A či ozaj dáka tam mátoha stála,
 Ktorá tak hrozného strachu mu nahnala?
 Žiadna! kreme tvoňa zo stromu veľkého,
 Zdala sa strašidlom byť svedomiu jeho. —
 Oj to zlé svedomia, čo to nepôsobí,
 Aké hrozné strachy tým zlodejom robí!

Chlapec pri mravenísku.

Samopašný chlapec zazrel mravenisko,
 A že pri ňom blízko
 Jedna palička ležala,
 Už mu ruka ta čiahala,
 Že ho všetko rozmetá;
 V tom sa ale zпамätá,
 Že keď mravcom navlažený prútik dajú,
 To oni na ocot obracajú.
 Z takejto príčiny,
 Aj on paličku nasliní

A do mraveniska dá.
 Tu sa mravcou celé stáda
 Hor paličkou ponáhľaju,
 Jedni druhých obháňaju,
 Tak že toto chlapca zabávalo.
 Ale čo sa stalo? —
 Kým sa na týchto čuduje,
 Zatial druhých mravcou rozsrdených
 Vela sa po ňom nasnuje,
 A on jich necítil rozlezených,
 Len keď sa mu na živô dostali,
 A telo mu celé doštípali. —
 Samopaši tak sa v svete stáva,
 Že sa najviac sama potrestáva. —

Zuzka Chodákovie.

Zuzka Chodákovie zavše
 Po susedkách chodila, —
 Bo ju doma bez společníc
 Dlhá chvíľa trápila.
 Tak každý den z dom do domu
 Čas daromne marhala,
 A predca len na smutný čas
 Všade sa žalovala.

Mne zas, či som sama v izbe,
 Či v zahrade, či v poli, —
 Chytro veľmi čas uteká,
 A vždy som dobrej vôle.

Já som zvykla od malička
 Vždy poriadne pracovať;
 Ani neviem, ako sa to
 Môže dakdo zúnoviť.

Keby hádam aj Zuzika
 Prácu väčšmi ľúbila, —
 Myslím, žeby ju tiež menej
 Dlhá chvíľa trápila.

Ruženka.

Ruženka ako tá ruža
 Tak krásne prekvitala, —
 Ale pritom aj pri práci
 Zahanbiť sa nedala.

Ej len ozaj, čím si ona
 Svoje líčka maluje?
 Tak nejedna hrdá slečna,
 Keď ju vidí, mudruje. —

Bo nejedne panské deti
 Majú bládú tváričku,
 Trebas od malička riastly
 Pri káve a cukríčku.

Ony, aby pekné boly,
 V izbe sedieť musejú,
 Na slniečku na vetričku
 Ukázať sa nesmejú.

Chcete znať, prečo Ruženka
 Tak pekne je farbená?
 Povedzte nám: prečo že je
 Ruža taká červená? —

Čiby ruža, krásna ruža
 Tak pekne prekvitala,
 Keby sa tiež pred slniečkom
 A dáždikom skrývala?

Pozrite len na Ruženku,
 Ako si tá pracuje!
 Slnko, dáždik a vetriček
 To jej líčka maluje! —

Dievča a lalija.

Lalija, ty si môj kvietok premilený,
 Že mi tak vyzeráš pekne obielený;
 Či to dážď, či to prach, ty nič nedbáš na to,
 Ty na veky stojíš čistá ako zlato! —
 Oj, krásna, prekrásna, bielušká lalija,
 Tebe chcem, tebe chcem podobná byť i ja!
 Keď budem čistotná, čistotná ako ty,
 Viac mi to bude stáť nad všetky bliskoty.

Zvadoň.

Zvadoň sa vo škole vždy za dačo hádal,
 Šantu, pestvá robil a na druhých skladal.
 Preto kamaráti ho neradi mali,
 A všetci mu s cesty preč vyhybovali.
 Potom keď sa s deťmi nemohol vadiovať,
 Najmilšie mu bolo tu von psou dráževať.
 U susedou veľký pes pred dvermi stával,
 Ktorý obyčajno vždy naňho brechával.
 Raz ako tak breše — Zvadoň ho chce zatať,
 A milý pes chlapca ostrými zubmi: chmat!

Od laku hned padol, — a psa sa velmi bál,
 A keď išiel ztadiaľ, radšej mu chleba dal.
 Pes bol vždy krotkejší, pes viac nebre-
 chával,

A Zvadoň sa potom s nim aj pohrával.

To sa mu páčilo, — a teraz skusuje,

Že dobrota ešte aj psa ukrocuje.

Preto myslí: „teraz tak sa budem chovať,

Nebudem sa ani s chlapci dohadovať,

Hádam si aj od tých získam lepšie oko,

Keď budem obchodiť s jedným každým
 krotko.”

Tak aj zpravil; — v škole všetkým u-

stupoval,

A za zlé sa radšej dobrým odmeňoval.

Tu chlapci pomali s nim sa pomerili,

A rovnako všetci si ho oblúbili. —

Tak má každý robiť, kto pokoj miluje,

Nech s ľuďmi uctive a pekne obcuje,

A kto nepriateľa svojho získať žiada,

Nech si dobrým skutkom ho nakloniť
 hľadá.

Somár.

Somár prišiel raz na ceste ku potoku,
 A tu zazrel hneď na druhom boku
 Krásneho bodliaku vela.
 Veliká mu chuťka naň letela,
 A prečo nie? — keď vie plávať,
 Ale cez vodičku sa ustávať —
 To sa nechce! a radšej sa na breh zvalí —
 A myslí si: „voda odtečie pomalí,
 Já sa budem zakiaľ dívať na ňu,
 A keď ztečie, pobežím na druhú stranu.“
 Tu len hladí a sa díva,
 Či z tej vody dačo neubýva;
 Ale voda tiečť neprestávala,
 Až aj tmavá noc nastala.
 V tom sa razom hore schytí,
 Lebo hlad veľiký cíti,
 Chcelby plávať! ale nemá silu,
 A húta za dlhú chvílu,
 Až aj nechtiac musí odísť ztade,
 A domou sa pobrať len o hlade! —
 Dieťa moje! táto cesta je živôt tvoj,
 Potok je čas, ktorý tráviš;
 Len na druhej strane je šťastia a pokoj, —
 K obom týmto sa inakšie nedoplaviš,

Len ak teraz tvoje použiješ sily,
 Kým máš času, kým mladost nevadne;
 Bo kto zmladi, kým má vládu, býva hnily,
 V starobe naň hlad a bieda padne. —

Včelka.

Na prechádzke včelka malá

Do ucha mi zašeptala:

„Či dievčatku nieto práca,
 Že prechádzkou čas utráca? —

Počtuj chvílu! ona platí,
 Čas a voda sa nevráti!“ —

Neposudzuj ma včelička,

Robotná som ja dievčička, —

Teraz trochu oddychujem; —

Za radu sa poďakujem.

Krásny kvietok.

Anička raz na prechádzke

Krásny kvietok zočila,

A do svojich čiernych vlások

Ako pierko vložila.

Dost' tu aj inšieho kvieťa
 Stálo všade okolo, —
 Ale tomu podobného
 V kráse viacej nebolo.

Milo je Aničke našej
 Prezerat' si kvetiny,
 Milo slúchať sladké spevy
 Ptáčkov z blízkej kroviny. —

Vytešená tou prechádzkou,
 Išla domov v pokoji,
 A aby pozrela pierko,
 Pred zrkadlom postojí.

Ale kvietok už nebol ten,
 Čo pred chvíľou trhala
 Uvädnutý zmenil farbu,
 Ze ho sotva poznała.

„Kvietok drahý! prečo vädneš,
 Vädneš v takej náhlosti?!
 Ach znám, ty mi chceš predstaviť
 Obraz mojej mladosti! —

Chlapec maznák.

Jeden maznák ten zvyk mával,
 Že sa hned do plaču dával,
 Keď mu niečo chybelo;
 Nikdy pekne si nepítal,
 Ale zaraz zapidlikal,
 Keď sa mu čo zachcelo.

Raz ako pri stole sedia,
 A druhí halušky jedia, —
 Jemu z nich zabudli dať;
 Maznák otca prosiť nechcel,
 Ale si dlho oči trel,
 Až raz počne nôtu hrať.

Tu otec ku maznákoví,
 Vezme šviháčik brezový:
 Do tanca s ním veselo!
 Od tej výbornej hostiny,
 Chlapcovi sa bez príčiny
 Maznáčiť odnechcelo. —

Hanblivé dievča.

Hanka doma dobrá býva,
 Len že je veľmi hanblivá
 S ľuďmi pekne obcovať;
 Ačpráve ju naučajú,
 A dobrú radu dávajú, —
 Nevie sa dák spravovať.

Raz sa zabíjať strojili,
 A tu Hanku vypravili.
 Kúpiť v meste korenia;
 Ona sa zaraz sobrala,
 Košík i peniažky vzala,
 A odšla bez bavenia.

Príde pred sklep; tu von a dnu
 Ludia jej do očí padnú:
 Ako pôjde medzi nich?
 I stojí len, stojí, stojí,
 Lebo náramne sa bojí
 Nebožiatko tých cudzích.

Keď kdo von zo sklepu kročí,
 Ona hned na bok odskočí
 A tváričku zakrýva,

Svet, keď také dievča shliadne,
 Láhko mu na mysel padne,
 Že dakde v hore býva.

Marko nechce pípku.

Otec Markov rád si fajčil,
 A mal fajek hromadu,
 Ktoré stály povešané,
 Väčšie menšie do radu.

Jedna bola striebrom kutá,
 Že sa len tak svietila, —
 A tá očko šuhajovo
 Velmi k sebe vábila.

Otec, matka šli do pola,
 Marka doma nechali;
 Tu on chytrý vezme pípku.
 Nakladie a pripáli.

Fajčí si ten malý Ľurek,
 Že sa len tak kudlí dym;
 V tom mu ale mrkne v očiach,
 Celý svet sa točí s ním.

Sliny tečú, počne dáviť,
 Dobre dušu nevydal, —
 A to tak vo tri závody,
 Až sa celý zakydal.

Od tej nešťastnej príhody,
 Môže preňho pípka byť, —
 Čo by hneď zo zlata bola,
 Viac sa nedá privábiť.

Samopašné dievča.

Jedna malá dievočka
 Bola ako divočka;
 Bez rozumu sem tam vetriť
 A na seba nepošetriť,
 Skákať, behať okolo,
 To jej najmilšie bolo. —
 Mať ju prosí, mať ju mláti,
 Bo má veľký o ňu strach;
 Ale to jej všetko platí,
 Len o stenu metať hrach, —
 Raz ku studni bežala
 A ta dnu sa dívala;

Tu jej padnul z hlboka
 Vlastný obraz do oka.
 Ona ale myslí, že to dáke divy,
 Bo sa hýbal, klaňal, ako živý. —
 Načiahne sa lepšie, že jej telo
 Viac dnu ako von viselo; —
 V tom si ale váhu ztratí,
 A ta dnu sa hlavou zvráti.
 Vyťahli ju, kriesili ju,
 Všetko darmo! — duša z tela
 Už bola preč odletela. —

Ďurko, čo sa rád vozieva.

Ďurko, ten sa rád vozieva,
 Z toho mal byť dáky pán; —
 Kde len čuje voz zahrmeť,
 Beží sa ulapiť naň.

Nič on nedbá, čo sa mu aj
 Neraz bíčom dostane, —
 Len si on môže dohoniť,
 Či to vozík, či sane.

Raz tu ale naučilo
 Všetechného Vyskeka,
 Keď ho tak bičom začiahli,
 Že hned ostal bez oka.

Od tých čias s tým jedným okom,
 Kde len kolvek chodieva,
 Všetci vravia: to ten Ďurko,
 Čo sa tak rád vozieva.

Matej, čo zná malovať.

Matej krásne zná malovať,
 Že sa musí počudovať,
 Kdo naňho pozoruje!
 Kde len chodí, tam je stena
 Figúrami okrášlená,
 Lebo všetko cifruje.

Raz, keď stenu tak cifroval, —
 Hospodár ho spozoroval:
 „Tu si?“ a počne ho drať. —
 Maliar kričí: „ach nebite,
 Už ma viac neuvidíte
 Nikdy po stenách babrať.“

Svatojánske mušky.

Marka večer do zahrady
 Išla polievať priesady
 S plnou kupkou vodičky;
 Polievajúc zdvihne oči,
 A s radosťou veľkou zočí
 Lietat' zlaté hviezdičky.

Hned tak nehá polievania,
 A té hviezdičky nahania:
 Lapí jednu, dve, tri, päť; —
 V tom do izby sa pobrala,
 Rada, ako čoby mala
 V hrsti svojej celý svet.

„Mamka, mamka! počte, počte,
 Sem tú sviecu, sem pohláďte,
 Tu mám zlaté hviezdičky.” —
 Na to hned rúčku otvorí, —
 Jajže! či svieca zle horí?
 Tu vidí len chrobáčky.

Líce blädne, radosť hynie;
 V tom ju matka k sebe vinie: —
 „Nič to, nič dieťa moje:

Zapíš si v srdci hlboko,
 Že čo sa bliští na oko,
 To nie všetko zlato je!" —

Mačka a hospodár.

Jedna mačka uhladená,
 Vylízaná, vyriadená —
 Po dvore sa obzerá,
 Či kto na ňu pozerá.
 Ale tam len prasa stálo,
 Ktoré špatne si kvikalo,
 A hneďky sa v blate ryje,
 Alebo chlepcce pomyje;
 Neobľúba tú peknú pannu,
 Nepohliadne okom na ňu —
 Nič nechce a nelúbi,
 Himä jeho otruby. —
 V tom hospodár von vykročí,
 A ledvá ho mačka zočí,
 Namrzená ta uteká,
 Gazdu prosí a narieka:
 „Netrp, netrp toto prasa,
 Čo vždy len bachor vypása;

Nečistotné chodí, stáva,
 V smetách a prachu lihava:
 Hľad ako dvor znečisťuje,
 Až to nosy zarazuje —
 Veť ty pekné oblubuješ,
 Načo pluháka zdržuješ?
 Drž si radšej mesto toho,
 Mačiek a kocúrov mnoho,
 Náš rod je už vychýrený,
 Že vždy chodí pristrojený.” —
 Na to hospodár jej rekne:
 „To je pravda! vy ste pekné,
 Ale to vám tiež povedám,
 Že ja za mačky nič nedám!
 Bo vy sa len cifrujete,
 A bez práci si žijete,
 A pri kom jedlo voniate,
 Tam hned miaukot vystrájate, —
 Pekneby ja vygazdoval,
 Keby samé mačky choval!
 Lež z čoho mám osov jistý,
 Trebas sa to aj nebliští,
 Hoc je to nie cifrované,
 Predca mi je vždy vítané.”

Pilnosť a lenivosť.

Povedz zlatá, krásna pilnosť:
 Jak sa má u vás lenivosť?
 Keď ja poriadne pracujem,
 Ťu zaháľať pozorujem. —
 Ja som čerstvá, dobrej vôle,
 A ju zavše hlava bolí;
 Keď mne dávajú poctivosť,
 Ona si získa ošklivosť; —
 Keď ja stojím v požehnaní,
 Ona chodí po žobraní. —

Kaluž a potočná voda.

Jedna kaluž veľmi nad tým sa divila,
 Že voda v potoku nikdy nepestojí:
 „Čiže si — povedá — rozum potratila,
 Ze si nepohovieš takto pri pokoji?“ —
 Voda jej odpovie: „bridká sestra moja,
 Nezávidím veru tvojho ti pokoja;
 Lež len a hovej si sama v tvojom bahne,
 V ktorom sa len hnusná žaburina liahne.
 Mňa každý rád vidí, že som čistá, zdravá,

Zver i človek v mojich vlnkách sa kúpava;
 A keby som hliveť a leňošiť chcela,
 Tak by som dosť skoro ako ty smrdela,
 Práca dáva čerstvosť, silu,
 Česť, i mania sebou vodi;
 Ale hnilá záhalčivosť —
 Hriech, hanbu a zkažu plodi.

Lakota - psota.

Kým šlo od ruky remeslo,
 Palko dobre hodoval,
 Víno, pečienky, koláče
 Každý den rozkazoval.

„Máme chvala bohu z čoho:
 Sem sa! jedzme a pime, —
 A nech len pán Boh dá zdravľa,
 Zase si zarobíme.” —

V tom pripadla neúroda,
 Dobré časy prestali,
 A na všetky strany počuť,
 Že remeslá zastaly.

A tu najme Palko teraz
 Stal sa bedár veliký, —
 Že hockedy nemá v dome
 Ani tri turáčky.

Ej, škoda bolo Palkovi
 Dakedy tak hojno žiť,
 Z toho si mohol na stranu
 Pekný grošík odložiť.

Keby to mal, čo sa v ten čas
 Na lakoty vydalo, —
 Teraz by sa mu o psote
 Ani len nesnívalo.

Pýcha pred úpadkom chodí.

Jedna pani tak pýchu lúbila,
 Že najväčšú v tom radosť cítila,
 Keď sa mohla šperkovať,
 Podľa módy cifrovať.

Tak pomáli šikymiky
 Vylietali dukátiky,
 Že začala na borg brať.

Veritelia dlho jej čakali,
 Potom ale pred právo jú dali,
 A tam odsúdili: plať.
 Tu pani od strachu blädá,
 Začne volať jaj a beda;
 Všetko darmo; tam ti šperky pobrali,
 A tej panej
 Cifrovanej
 Kreme staré handry nehali. —

Mravenisko.

Julka v nedelu zarána
 Čerstvé ruže trhala,
 Lebo sa aj s mamkou svojou
 Do kostola sberala.

Potom ako aj pri druhých
 Kruhoch hľadá ružičky,
 Tu do mraveniska hupnú
 Odrazu jej nožičky,

„Ach! ledačá — povie mravcom,
 Načo sa sem ženiete,
 A načo k tým krásnym kvietkam
 Tolko smetíte hrniete?“

Na to jeden mravec povie:

„„Ej keby si vedela,
Ako to u nás vyzerá, —
Inak by si vravela.

My pod zemou všetko máme,
Chyže, sklepy, pivnice, —
Tam sú sklady a priechody,
Tam sú domy, ulice.

Tam dnu máme chyže, sklepy,
Sypárne a pivnice,
Sklady, priechody podzemské,
Strážne domy, temnice.

To sa tebe len tak vidí,
Že my v smetách bydlíme,
Lež poriadok ešte väčší
Ako ľudia držíme.“““

Nehaň tedy také veci,
Ktoré si neskúsila,
Bo v prírode božia ruka
Všade divy stvorila.

Krkavec a holub.

Krkavcovi šibalovi

Zdá sa jeho remeslo, —
A jednostaj na to myslí,
Aby mu viac donieslo.

On náprstky, prstene,
Ihly, drahé kamene,
Perly, krásne dukáty
Kde len môže uchváti, —

A čo takto nakynoží,
Do hniezda na hrbu složí.
To keď tichý holub zbadá,
Takto mu pekne vykladá:

„Povedz že mi, milý brachu,
Načo ti to striebro, zlato?

Či si chleba, mäsa, hrachu
Do hospody kúpiš za to?

Alebo hádam dakomu,
Čo je z chudobného domu —
Strojiš dobre spraviť z toho?

Tebe to bez tak primného. —

„Nie tak, — škrečí krkavec,
Toje celkom druhá vec;

Len si sa to čím viac shabá,
O inšie mi starosť slabá.“ —

„Oj ty duša tvrdokrutá!
 Holub na to zahrkúta:
 Zahanbi sa za tú tvoju
 Nanasítu lakomosť!
 Vždy len sdieraš, lúpiš, kradneš,
 Predca nikdy nemáš dost!“

Spokojná chudoba.

Chudobný som, ale žiaden
 Do mňa nevie nič zlého,
 Neoklamal, neošudil
 Nikdy som ja žiadneho.

Chudobný som, ale musím
 Pánu Bohu ďakovať,
 Že som zdravý, že som čerstvý
 A môžem si pracovať.

Môj chlebík ma síce stojí
 Pot i tvrdé mozole,
 Potom ale tým je sladší,
 Keď ho raz mám na stole.

K tomu zdravý, čerstvý nápoj
 Vždy mi darmo prichodí; —
 Blázon, ktorý na pálenku
 Len jeden groš vyhodí.

Najvätsia mátoha.

Ešte posial hlúpi o tom sa hádajú,
 Že v dajedných domoch mátohy bývajú; —
 Nech sa aký taký hrmot stane v mraku,
 Dobre hned neskapú od strachu a läku.
 Často, keď len mačka po povale chodí,
 Už si z toho sprosták strašidlá naplodí,
 A na ktorom dome v noci kuvik vreští,
 Myslia, že tam iste smrť dakomu veští.
 O blázniví ľudia, čo sa takto plašia,
 A hocakou pletkou sami seba strašia! —
 Ale ja znám jednu strašnejšú mátohu,
 Ku ktorej sa každý bojí sblížiti nohu;
 Hrozné to strašidlo, kde sa len doprace,
 Či vo dne, či v noci všade ľudí máce;
 Búri, trepe všetko, že na širom svete,
 Strašnejšú obludu nikde neaždete.
 Kdo je, chcete vedieť, toto mátožisko?

Nikdo inší, ako špatné korhelisko,
 Ktorý z krčmy, ako z krobu von vy-
 chodí, —
 A najviac nešťastia medzi ludmi plodí. —

Čo kdo hľadá, najde.

Zloboh Jano v opilosti

Nikdy neznal čo robí,
 Hrešil, kričal po ulici,
 A vystrájal nezdoby.

Raz tiež v noci, ako hlásnik

Jedenástu vyhlási, —
 Z krčmy idúc stretne chlapa,
 A dá sa s ním za pasy.

„Kdo si, čo chceš?“ — zavolá chlap,

A nemyslí si vela,
 Mocnou rukou jedným razom
 Búši o zem korhela.

Svitne rano; — na ulici

Zo všetkých strán veľký shon;
 Leží tam krvou zaliaty
 Mrtvý človek — to bol on!

Čo si hľadal, to už našiel,
 Nebude sa viacej biť,
 Slopal vždycky, ale teraz
 Nebude už viacej piť. —

Zlodej a boháč.

Jeden šibal veľiký

Videl na pánovi zlaté gombíky,

A dostal chuť na ne.

Prišli do divadla oba; —

Tu šibal, ako vážna osoba,

Za pánov si chrbát stane.

Herci vyndú, herci hrajú,

Všetci sa na nich dívajú, —

Len sám šibal o hru slabo dbá,

On robotu s gombíkami má.

A z počiatku síce dobre trži:

Jeden, dva už v kapse drží, —

Ale s tretím plano je!

Pán obadal kupca toho,

A nemysliac mnoho —

Vytiahne svoj nožík — ucho mu odšmikne.

Pekná vám to komédia bola!

„Jaj, bože môj! — šibal skríkne,
Ucho drahé, ucho moje!“

A pán zase volá:

„Jaj, drahé gombíky moje!“

„Tu vaše gombíky máte!“

Povie zlodej. A pán na to:

„Tu tiež vaše ucho máte!“

Vrátme si čo komu svedčí,

A koniec je všetkej reči.

Pán a klučiar.

Naučil sa do pánovej klučiar chodiť piv-
nici,

A čo z najlepšieho vína natačal do skle-
nici. —

Keď prišiel, zaklopal na sud: „dobrý ve-
čer ti vínko!“

A sám si aj zaďakoval: „pán Boh ti daj
Martinko!“

Na to sa zas spýta furiák: „či si ty do-
bré vínko?“

„Ak neveríš — odpovie si — koštuj zo
mňa Martinko.“

Takto jemu figel robiť dlúho štestia slú-
žilo,

Až sa mu tu raz zo žartu na ozaj obrá-
tilo. —

V jedon večer chutne si on upíjal zas v
pivnici,

A aj domov do pintovej natočil si skle-
nici; —

Odchádzajúc klope na sud: „tajdem, do-
brú noc vínko!“

Na čo skrytý pán odpovie: „pán Boh
ti daj Martinko!“

Tu náramne predesený chcel vyskočiť z
pivnici,

Ale sa mu neĎalo ujst' zaslúženej palici.
„Cupylupy cupylupy“ — dostal svoje

Martinko,
Že od tých čias ztratil vôlu do pivnici
na vínko.

Šibenice.

„Kdože je to, čo ho tamto vedú?
 Tvár má ako stena bládú.“
 To je vrah a lúpežník,
 Zaviedol ho mrcha chodník; —
 Nemyslel si, že ta príde
 A s povrazom z sveta zide, —
 Keď prvýraz susedovi
 Obral stromčok čerešňový.

Slávik a stehlík.

Vo dvoch klietkach na obloku
 Slávik a stehlík viseli;
 Tu čo chvíľa slávikove
 Premilé hlasy zazneli.

A otec sa spýta syna:

„Kdo z tých dvoch tak krásne
 spieva?“

Syn hľadiac na krásno peria:

Že to stehlík — sa domnieva.

Bo — vraj — tam ten druhý ptáčik
 Nemá peria takej krásy, —
 Preto aj nemôže vydať
 Také utešené hlasy.

Takto hľä vo veľkej mýlke
 Neraz zvykli bývať ľudia, —
 Keď druhých len podľa šiat a stavu
 A nie podľa skutkov súdia.

Kvety a tráva:

Medzi trávou veľmi hustou
 Krásne kvety bývali,
 Ale pritom sa na trávu
 Ustavične hnevali.

Preto raz k nej takto reknú:
 „Ty susedo pluhavá!
 Ujdi odtial — bo za tebou
 Len dobytok beháva.

Ale kvety si dievčence
 Všade v poli hľadajú,
 A všetci nás radi vidia,
 A radi tiež voňajú.

Ale teba nikdo nechce,
 Ty si krásy zbavená,
 A keď narastieš, pre statok
 Vždycky bývaš zkosená.”

„Všetko pravda — tráva povie, —
 Múdre je to rečenô;
 Ale s trávou tiež aj kvieta
 Spolu býva zkosenô!”

Této reči o tom učia,
 Že smrť nevie vyberať,
 Že tak pekni jako špatní
 Musia sa v hrob poberať. —

Pokazená Dora.

Dore nikdo nechcel veriť,
 Lebo vždy cigánila,
 A za každým temer slovom
 V rozprávke sa božila.

Pán Učiteľ ju trestával
 Za tak špatné držania,
 Najme prísne pokutoval
 Pri nej každé zlihania.

Lež môžu byť deti v škole
 Trebas ako cvičené,
 Všetko darmo, ak sú doma
 Zlým príkladom vedené.

Tak sa to aj s Dorou stalo, —
 Do školy len chodila,
 Ale sa tam v svojich mravoch
 Za mak nepolepšila! —

Svatojanská muška a ropucha.

V jednom kríku muška svatojanská
 Pekne tichúčko si sedela, —
 A že sa tak v noci krásne svieti,
 O tom sama nič nevedela.

Po chvíli zo svojej tmavej diery
 Hnusná ropucha sa vyvliekla,
 A tú peknú mušku, nebožiatko, —
 Jedom zlostným špatne obstriekla.

„Ach! — prerečie muška nalákaná :
 „Čože som ti kedy zvinila!“

„„No, — odvrkne tá obluda špatná,
Nač si sa tak pekne svietila?““

Kdo pred druhými vyniká,
Nebýva bez závistníka.

Líška a vlk.

Vadila sa liška s vlkom, —

A zavolá naňho s krikom:

„Ty si zlodej a lakomec,

Ty zožerieš i sto oviec;

Kradneš vždycky, zbíjaš, sdieraš,

Preďca jak trlo vyzeráš.“ —

„„A ty — zvyje vlk na lišku, —

Sliepky, húsky tak potíšku

Kde len môžeš uchvacuješ

A so sebou odvlačuješ;

Lúpež je tvoje umenia,

Od prvého narodenia.““ —

Tak, keď si loptoši nadávajú,

Vtedy sa najlepšie poznať dajú.

Dve kozy.

Postretly sa dve kozy na úzkom mostíku,
 Ktorý slúžil za priechod cez vodu velikú.
 Ani jedna nechcela vystúpiť sa druhej,
 Ale zaraz do bitky pustily sa tuhej;
 Raz, dvaraz sa hlavami do vedna búšily,
 A na treťom: člup dolu! tam sa potopily. —

Dietky! ľudom zlobivým ustupujte rady, —

Tak nešťestia pominié, keď nebude vady.

Riedkosť cnosti.

Človek jeden raz sa zachytil do sveta,
 Aby skúsil skutky a ducha ľudského, —
 A chodiac, putujúc temer za pou leta,
 Nemohol vyskúmať nič dačo zvláštneho;
 Ludí sice v svete poznal všeliakych dosť,
 Len že medzi nimi nenašiel žiadnu cnosť.

Kdeže sa tí cnostní? — dlúho premyšľuje,
 A po domách veľkých hľadať jich začína.
 V peknej sa podobe tu mu ukazuje
 Hriech, zloba a márnosť, a kdeaká špina, —
 A kde mala láska a vernosť panovať,
 Tam videl pokrytstvo a faleš bytovať.

Hned uteká odtiaľ a obuv opráša,
 A príjde kde ľudia skrovnejší bývali; —
 Tu sa všetko bralo, tu sa zbožia snáša,
 Tu do truhlic veci prijaté skladali.
 Nazdal sa, že vidí krásnu pracovitosť,
 Lež skusujúc poznal skúposť a úžernosť.

Bolným srdcom odtiaľ ďalej postupuje,
 A natrafí ľudí v biede postavených;
 Predca tu po izbách ozdobnosť panuje,
 A zbadá tu mnohých šumno pristrojených.
 Jeho duch o cnosti už dajakej sníva,
 Ale tu len veru lačná pýcha býva.

Zase ďalej robí svoje putovania,
 A síde sa s ľuďmi, ktorí v chýre stáli;
 Podľa toho chýru jeden sa jím klania,
 Druhý prednosť dáva, ten jich zase chváli.
 Čo to? — nič, len ľudia v svete každodenní,
 Od chleбаров pre jich bohatstvo chválení.

A teraz už nevie, že kde sa obráti?
 A preto rad radom do domov putuje;
 Tu boli všeliaki, chudobní, bohatí,
 Pri ktorých rozličné skutky pozoruje; —
 Spozoroval ale ľudí bez rozdielu,
 Ktorí kreme v chlebe vidia slávu celú.

Odvráti mrzute tvár od mesta toho,
 A teraz sa svetom poberá dial a dial;
 Tu vojde zvedave do domu jedného,
 Ktorý o samote ako na púšti stál, —
 Tam natrafí vdovu aj s dievkama dvoma,
 Ktorá sa sdržuje pri tichosti doma.

Ona nepoznaná od ľudí tu býva,
 Lebo len ukryte žije a pracuje;
 Ukryte s dievkama svojma Boha vzýva,
 Chuda je a chudých predca podporuje.
 Tu zavolá pútnik: „oj aká to radosť,
 Našiel som raz predca, ale ukrytú cnosť!“

R á n o.

Už sluniečko hory pozlacuje,
 Už aj ptáčik piesne prespevuje,
 Už sa všetko zo sna prebralo;
 Aj kvietocky kalich otvárajú,
 Aj včeličky polámi lietajú,
 Aj ľuďom už ráno nastalo.

Pán Boh noc nám k odpočinku dáva,
 Ale ráno, keď sluniečko vstáva,
 Kvety, zvery, ľudí vzbudzuje; —

A tu mestá, háje, vrchy, doly,
Ktoré v mraku nočnom skryté boli,
Naraz oko ľudské spatruje.

Oj tak divná múdrosť Hospodina,
Aj nás k skutkom rovným upomína,
K skutkom cnosti, lásky, vďačnosti:
Slunko káže rozum osvecovať,
Ptáčik učí Boha oslavovať,
Včelka dáva príklad pilnosti.

Čiby sa já včelky mal zahanbiť,
Aneb neznal Boha tak velebiť,
Ako jeden ptáčik nevolný?
Oj od dnešku chcem vstávať, pracovať,
Chcem za včasu rozum osvecovať,
Chcem byť cnosti, Bohu povolný. —

Dievčence pred examenom.

Tam na šírom poli zo školy dievčence, —
Vyšly, že budú viť krásomilé vence.
Tu kde len aký kvet, ako bystré včely,
Za ním sa dievčatá v šírky rozletely,
A keď už zásterky plné kvetov majú,
Jedna pred druhou sa do pletenia dajú.
Ej len ozaj komu má toto všetko byť, —

Koho tymba vencí stroja sa ozdobiť? —
 Hej to veru všetko do školy hotujú,
 Bo sa k examenu zajtrá pripravujú;
 Ony veľmi rady školu navštevujú,
 Preto ju vencami teraz ozdobujú.
 Chcejú, aby škola ovenčená stála,
 A ako to kvieťa krásne prekvitala. —
 Ozdoba pre školu sú síce i vence,
 Ale ešte väčšia sú dobré dievčence.

Pred skúškou.

Velectení Pánovia!

My žiačky a žiačkovia

Tešíme sa všetci spolu,

Že Ste poznovu preskúsiť

Prišli našu malú školu;

I pri tomto examene

Vítame Vás ponížene.

Drahé matky, otcovia,

My cérky a synkovia,

I Vám preukázať chceme,

Čo sme sa v ten rok učili, —

A to jedno si prajeme:

By Ste nás pri examene

Slúchať mohli potešene.

Veľectení Pánovia,
Drahé matky, otcovia!

V čom nám sila nedostačí,
Vaša múdrosť, Vaša milosť
Nech nám laskave prepáči;
Majte trpelivosť s nami
Nedospelými dietkami.

Po skúške.

Šťastné sme my, šťastné deti,

Zě do školy chodievame!

Kde umenia krásne kvety

A klásočky si sberáme;

Pánu Bohu ďakujeme,

Že zo dňa na den viac vieme.

Šťastné sme my, šťastné deti,

Zě dobrých rodičov máme!

Ktorých láska na nás svieti,

Zě sa o nič nestaráme:

Oni nás vyučať dajú,

Knihy, šaty kupujú.

Šťastní sme my, šťastní žiaci,

Že múdreho Správca máme!

Čítať, písať, modliť, spievať,

Všetko to od neho známe;

On nám cvičí mladé hlavy,
On nás učí pekné mravy.

Ďakujeme, Učiteľ náš drahý,
Ďakujeme, rodičovia milí,
Za tú lásku, čo sme od Vás
I cez tento rok skúsili;
Vďační žiaci, dobré deti
Budú to mať vždy v pamäti.

I Vám velectení Páni,
Srdce naše úctu skladá,
Že pri Vás je verná starosť,
Že pri Vás je múdra rada, —
Aby táto naša škola
Vždy v dobrom poriadku bola.

Ďakujeme ponížene,
Ze Ste zas i v tejto chvíli
Vzáctnou prítomnosťou Vašou
Exámen náš ozdobili. —
Nech Vás pán Boh dobrotivý
Dlúho, dlúho šťastne živí!

My Vám, dobrodincom naším
Úprimne to slubujeme,
Že sa cez celý náš život
Statočne správať budeme, —
Aby svet znal, že do školy
Nedarmo sme daní boli.

Dobrá noc.

Dobrú noc!

Už spí všetká vo svete noc.

I ja som sa unavila,

Cnosti som sa priučila,

Lepšia som ver nad včerajšek:

Dobrú noc!

Dobrú noc!

Ticho je po celom kraji, —

Ptáčok si spí v tmavom háji, —

I dievčí spev v poli mlčí,

Len strážcova trúbka hučí:

Dobrú noc!

Dobrú noc!

Vám rodičia, sestry, bratia, —

Nech že sa Vám zlé sny stratia;

Rano sa zas uvidíme

A Bohu sa pomodlíme:

Dobrú noc!

Obsah II. Sväzku.

	<i>Strana.</i>
Sláva Tvorcova, (od J. D. Makovického.)	3
Neboj sa! (od Em. Mikuláša.)	4
Panna ku laliji, (od J. D. M.)	4
Detinský sen, (od Em. M.)	5
Láska k rodičom. (od Sam. Halgaša.)	7
Ptáčok, (od Em. M.)	8
Milka, (od Karla Zerkécyho.)	10
Chlapci a starčok. (od K. Z.)	11
Milosrdná Katrenka. (od K. Z.)	12
Holubky. (od Em. M.)	13
Malý Kristus. (od O. Sládkoviča.)	14
Anjel. (od Em. M.)	16
Slovák. (od Ct. Cochiusa.)	17
Materinská reč. (od J. D. M.)	18
Hra a škola. (od Mat. Krmeského.)	19
Skúpa pani. (od K. Z.)	20
Aká pani, také krámy. (od K. Z.)	21
Dobraňka. (od K. Z.)	22
Sprostý Kubo. (od K. Z.)	23
Domáci doktor, K. Z. (z Krásorečníka J. V. Rozum.)	24
Prázdniny a škola. (od O. S.)	26
Terka dobré dievča. (od K. Z.)	28
Kvetiny a motýl. (od K. Z.)	29
Chlapci a ptáčky. (od Mat. K.)	30

	<i>Strana.</i>
Obri a zakrpeni, O. S. (z nemeckého.)	31
Krokodyl a človek. K. Z. (z Krásorečníka od J. V. Rozuma)	31
Kukanička. (od K. Z.)	32
Aká práca taká pláca. (od K. Z.)	33
Kdo čím hreší, tým trestaný býva. (od L. G.)	35
Bez ochoty zlé roboty. (od K. Z.)	36
Kdo nechce robiť, nemá jesť. (od K. Z.)	37
Zlé svedomia. (od K. Z.)	38
Chlapec pri mravenisku. (od K. Z.)	39
Zuzka Chodákovie. (od K. Z.)	40
Ruženka. (od K. Z.)	41
Dievča a lalija. (od K. Z.)	43
Zvadoň. (od L. G.)	43
Somár. K. Z. (z nemeckého)	45
Včelka. (od Em. M.)	46
Krásny kvietok. (od K. Z.)	46
Chlapec maznák. (od K. Z.)	48
Hanblivé dievča. (od K. Z.)	49
Marko nechce píпку. (od K. Z.)	50
Samopašné dievča. (od K. Z.)	51
Ďurko čo sa rád vozieva. (od K. Z.)	52
Matej, čo zná malovať. (od K. Z.)	53
Svatojanské mušky. (od K. Z.)	54
Mačka a hospodár. (od K. Z.)	55
Pilnosť a lenivosť. (od S. H.)	57
Kaluž a potočná voda. (od K. Z.)	57
Lakota - psota. (od K. Z.)	58
Pýcha pred úpadkom chodí. (od K. Z.)	59

	<i>Strana.</i>
Mravenisko. (od K. Z.)	60
Krkavec a holub. (od K. Z.)	62
Spokojná chudoba. (od K. Z.)	63
Najväčšia mátoha, (od K. Z.)	64
Čo kto hľadá, najde. (od K. Z.)	65
Zlodej a boháč. (od K. Z.)	66
Pán a klučiar. (od Pavla Vonga.)	67
Šibenice. (od Em. M.)	69
Slávik a stehlík. K. Z. (z Aesopa)	69
Kvety a tráva. (od K. Z.)	70
Pokazená Dora. (od K. Z.)	71
Svatojanská muška a ropucha. K. Z. (z ne- meckého.)	72
Líška a vlk. (od K. Z.)	73
Dve kozy. K. Z. (z nemeckého :)	74
Riedkosť cnosti. (od K. Z.)	74
Ráno. (od K. Z.)	76
Dievčence pred exámenom. (od K. Z.)	77
Pred skúškou	78
Po skúške	79
Dobrá noc. (od J. D. M.)	81

Pozn. V rečnovanke „Mravenisko“ na strane 61. veršik „Tam dnu máme atd.“ omylom tisku dnu prišiel, a má sa cele vynechať. —